

JOAN GARÍ

Comprar Vinyolis?

He llegit en un article de Pagès Jordà un comentari molt interessant sobre la condició accionarial de la literatura. Diu Pagès: "La literatura és una borsa. Baixen Montserrat Roig, Jaume Fuster, Manuel de Pedrolo. Es mantenen Josep Pla, Mercè Rodoreda, Salvador Espriu. Pugen Blai Bonet, Maria-Mercè Marçal i, sobretot, Joan Vinyoli." La metàfora és suggestiva. Col·locada al principi d'un article en *Presència* —"L'hora de Joan Vinyoli"— destinat a explicar la tendència actual a reivindicar l'obra de l'autor d'*Ara que és tard*, dota l'escrit d'una elasticitat un punt frívola, però també desmitificadora. Al capdavall, tendim a considerar els escriptors, tal com el temps els va cobrint d'una espessa capa arenosa, com petits mites portàtils, sanets als quals cadascú tria col·locar uns ciris esperant, si no un miracle, almenys una recomanació positiva. La literatura no és miraculosa i, tanmateix, xifrem en els seus actors molt més del que el sentit comú hauria de permetre. Com a escriptor m'he vist sorprès de vegades per reaccions cordialíssimes de lectors agraïts —els *happy few*—, a qui es nota que has fet passar una bona estona. En aquests casos sempre m'obligue a pensar —cadascú carrega amb l'aparatositat convexa de les seues perversions— que aquests que m'honoren amb la seua lectura deferent potser serien els mateixos que m'escridassarien a la porta d'un jutjat, recordant-se de la meua família sense cap voluntat genealògica, si de sobte se m'assenyalara amb una letal presumpció criminal, com sovint observem amb perplexitat pessimista a la televisió mentre algun jubilat desganat assegura en primer pla "Doncs semblava una persona normal".

Els escriptors no fem prodigis —som "persones normals"— i, tanmateix, el temps converteix els millors d'entre nosaltres —o els de recepció més afortunada— en autèntiques marques de provada eficàcia comercial. Més enllà, uns pocs privilegiats colonitzen també l'imaginari de la seua posteritat. Però tornem a la metàfora inicial: així que pugen Vinyolis, Bonets i Marçals? La pregunta seria per què. Dit d'una altra manera: i per què

"En realitat, haver de funcionar a impulsos borsaris no és gaire divertit. Ni tan sols és assenyat. Un dia, un simposi o la reedició d'unes obres completes posen en circulació una marca antiga i tots ens creiem en l'obligació de parlar-ne. Vinyoli —ara que toca Vinyoli— no es mereix això. Un autor com ell ha de ser lectura de capçalera. La moda, voluble i fugissera, marcarà fites més o menys justes, perquè el mercat no pot parar, però la literatura hauria de ser una altra cosa"

baixen Roigs, Fusters i Pedrolos? Tots poblen per igual el nombrós Club dels Poetes Morts, i en això parteixen amb les mateixes condicions d'èxit o de fracàs. Potser té raó Valentí Puig quan assegura que no hauríem d'ocupar-nos dels autors morts fa menys de cinquanta anys, però tenim dret a calibrar la vàlua dels qui han estat també els nostres contemporanis. En el mercat global, tanmateix, no s'acaba d'entendre que ara toque Vinyoli com fa ics anys tocava Espriu, per exemple. I no vull que se'm malinterprete: benvinguda siga la recuperació dels versos concentrats, lluminosos, emotius i frescos del creador d'*El callat*, un autor a qui la vida ja va fer pagar cara la massa vegades excessiva lliçó del silenci.

A Vinyoli, en efecte, li va passar com a Joan Brossa, o com a Vicent Andrés Estellés. Tots tres es van passar la llarguíssima postguerra fent versos per al calaix, i no fou fins a la dècada dels setanta en

què la seua tasca va començar a ser coneguda, que és l'única manera que poguera ser reconeguda. Brossa, Estellés. Amb el primer no hi ha problema, perquè la força visual de les seues creacions més plàstiques continua suggestionant el públic anys després del seu dissortat traspàs —i una eficaç Fundació vetla pel seu nom *urbi et orbe*—. Però Estellés, perquè es cotitza tan poc, ara? L'autor d'una lírica tan poderosa, l'ambiciós tantàlic capaç de crear una literatura balzaquianna, de menjar-se el món i incloure'l sencera en un llibre de versos: ningú no sembla gaire interessat, finalment, en les accions Estellés. Canviarà previsiblement el voluble gust del públic, dels crítics i de les editorials?

En realitat, haver de funcionar a impulsos borsaris no és gaire divertit. Ni tan sols és assenyat. Un dia, un simposi (com el recent a Santa Coloma de Farners) o la reedició d'unes obres completes posen en circulació una marca antiga i tots ens creiem en l'obligació de parlar-ne. Vinyoli —ara que toca Vinyoli— no es mereix això. Un autor com ell ha de ser lectura de capçalera —i aquí tenim, imprescindible, la bella *Obra Completa* publicada fa tres anys per Edicions 62—. La moda, voluble i fugissera, marcarà fites més o menys justes, perquè el mercat no pot parar, però la literatura hauria de ser una altra cosa. Si no, estem una altra vegada a la porta del jutjat, esperant que els qui ens havien encimbellat s'obliden de nosaltres o, el que és pitjor, ens acusen d'infanticides. Quina culpa en tenen Montserrat Roig, Jaume Fuster o Manuel de Pedrolo? Quan van arribar-hi, el xiquet ja estava mort. Ara resulta que no toquen, que toquen Marçal, Bonet, Vinyoli. Els qui munten els simposis, els qui fan antologies, els qui reediten els llibres saben molt bé on posen els seus diners —es tracta dels estalvis de tota una vida, en molts casos—. Però el lector innocent, desproveït de pretensions, autoirònic si cal, perquè se n'ha de sentir condicionat? Mai no he entès la borsa, les sinuositats del Dow Jones, l'exotisme precís del Nikey. No compre Vinyolis: ja hi creia.

Joan Garí és escriptor